

УДК 343. 53

I. Khar

**THEORETICAL AND APPLIED PROBLEMS OF A
SUBJECT OF CRIMES IN THE FIELD OF BUSINESS
ACTIVITY UNDER ARTICLES 211–212, 212-1, 213, 216,
218-1, 219, 220-1, 220-2, 222, 222-1, 223-1, 223-2, 224, 227,
229, 231–232, 232-1, 232-2, 233
OF THE CRIMINAL CODE OF UKRAINE**

I. O. Khar

*кандидат юридичних наук, доцент,
заступник завідувача кафедри кримінального права,
кримінології, цивільного та господарського права
ВНЗ «Національна академія управління»*

**СУБ'ЄКТ ЗЛОЧИНІВ У СФЕРІ ГОСПОДАРСЬКОЇ
ДІЯЛЬНОСТІ, ПЕРЕДБАЧЕНИХ СТАТТЯМИ 211–212,
212-1, 213, 216, 218-1, 219, 220-1, 220-2, 222, 222-1, 223-1,
223-2, 224, 227, 229, 231–232, 232-1, 232-2, 233
КК УКРАЇНИ**

Постановка проблеми. Питання, що стосуються суб'єкта злочинів у сфері господарської діяльності, передбачених стст. 211–233 КК України, мають важливе значення для теорії кримінального права та правозастосовної діяльності правоохоронних органів і суду. Це свідчить про те, що цей зріз проблеми потребує свого подальшого з'ясування.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблемі, що стосується дослідження суб'єкта злочину у сфері господарської діяльності, присвятили свої праці такі вчені: В.Я. Тацій, Є.Л. Стрельцов, О.О. Дудоров, М.Й. Коржанський, М.І. Хавронюк, П.П. Андрушко, В.К. Матвійчук та ін. Проте до цього часу ця проблема не знайшла свого належного вирішення.

Метою статті є дослідження суб'єкта злочинів у сфері господарської діяльності, передбачених стст. 211–212, 212-1, 213, 216, 218-1, 219, 220-1, 220-2, 222, 222-1, 223-1, 223-2, 224, 227, 229, 231–232, 232-1, 232-2, 233 КК України.

Основні результати дослідження. Стаття 3 Конституції України проголошує, що людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю [1]. Закріплені у другому розділі Конституції України (стст. 21–62) права та свободи людини і громадянина гарантуються і закріплюються чинним законодавством. Однією з таких гарантій є кримінально-правовий захист конституційних прав і свобод

від злочинних посягань, зокрема у сфері господарської діяльності. Важливим у цьому сенсі є суб'єкт злочинів у сфері господарської діяльності. Проведемо дослідження суб'єкта цих злочинів стосовно кожної статті в цьому розділі КК України.

Суб'єкт злочину видання нормативно-правових актів, що зменшують надходження бюджету або збільшують витрати бюджету всупереч закону. (ст. 211 КК). Стосовно суб'єкта злочину видання нормативно-правових актів, що зменшують надходження бюджету або збільшують витрати бюджету всупереч закону, існують такі погляди: 1) О.І. Перепелиця, В.В. Киричко, В.Я. Тацій заявляють, що суб'єктом цього злочину є особа, яка досягла 16-річного віку і є службовою особою [2, с. 212]; 2) О.О. Дудоров стверджує, що суб'єкт цього злочину спеціальний (це особа, яка уповноважена видавати акти, пов'язані із впорядкуванням доходів і видатків бюджетів) [3, с. 244]; 3) О.В. Працюк, В.В. Черней упевнені, що суб'єктом цього злочину є службова особа органів виконавчої влади та їх структурних підрозділів, наділена правом видавати чи затверджувати своїми наказами нормативно-правові акти, якими конкретизуються, змінюються або роз'яснюються порядок і підстави формування дохідної й витрачення видаткової частини бюджетів підконтрольних бюджетних установ та організацій (видання нормативних актів службовими особами, які не мають на це права, слід кваліфікувати залежно від заподіяної шкоди за відповідною частиною ст. 364 КК) [4, с. 488]; 4) П.П. Андрушко наполягає на тому, що суб'єктом злочину у формі видання нормативно-правових актів є службові особи: а) органів виконавчої влади та їх структурних підрозділів, наділені правом видавати чи затверджувати своїми наказами або нормативно-правові акти (інструкції, положення, роз'яснення, правила тощо), якими конкретизуються, змінюються або роз'яснюються порядок і підстави формування дохідної та витрачення видаткової частини бюджетів нижчих бюджетних установ та організацій (вищі посадові особи КМ, керівники міністерств та інших центральних органів виконавчої влади, керівники органів виконавчої влади), або акти міжвідомчого характеру (акти КМ, Міністерства фінансів, Головного управління Державного казначейства, ДПА, НБ, Державної митної служби, Пенсійного фонду тощо), або акти державних адміністрацій та виконавчих комітетів рад щодо доходів і видатків місцевих бюджетів (видання нормативних актів службовими особами, які не мають на це права, повинно кваліфікуватися залежно від заподіяної шкоди за відповідною частиною ст. 365 КК; суб'єктом злочину у формі видання розпорядчого акта є б) будь-яка службова особа – розпорядник бюджетних коштів, яка видає розпорядчий акт [5, с. 488].

Аналіз існуючих точок зору стосовно суб'єкта злочину, передбаченого ст. 211 КК України, надає можливість виокремити такі позитивні положення: 1) суб'єктом цього злочину є службова особа органів виконавчої влади та їх структурних підрозділів, наділена правом видавати чи затверджувати своїми наказами нормативно-правові акти (інструкції, положення, роз'яснення, правила тощо), якими конкретизуються, змінюються або роз'яснюються порядок і підстави формування дохідної та витрачення видаткової частини бюджетів

підконтрольних бюджетних установ та організацій (вищі посадові особи КМ, керівники міністерств та інших центральних органів виконавчої влади, керівники органів виконавчої влади), або акти міжвідомчого характеру (акти КМ, Міністерства фінансів, Головного управління Державного казначейства, ДФС, НБ, Державної митної служби, Пенсійного фонду), або акти державних адміністрацій та виконавчих комітетів рад щодо доходів і видатків місцевих бюджетів; 2) це фізична осудна особа, якій виповнилося 16 років.

На підставі викладеного вище можна запропонувати таке визначення суб'єкта злочину, передбаченого ст. 211 КК України: «Суб'єктом злочину видання нормативно-правових актів, що зменшують надходження бюджету або збільшують витрати бюджету всупереч закону, є фізична осудна, службова особа органів виконавчої влади та їх структурних підрозділів, наділена правом видавати чи затверджувати своїми наказами нормативно-правові акти (інструкції, положення, роз'яснення, правила тощо), якими конкретизуються, змінюються або роз'яснюються порядок і підстави формування дохідної та витрачання видаткової частини бюджетів підконтрольних бюджетних установ та організацій (вищі посадові особи КМ, керівники міністерств та інших центральних органів виконавчої влади, керівники органів виконавчої влади), або акти міжвідомчого характеру (акти КМ, Міністерства фінансів, Головного управління Державного казначейства, ДФС, НБ, Державної митної служби, Пенсійного фонду), або акти державних адміністрацій та виконавчих комітетів щодо доходів і видатків місцевих бюджетів, якій виповнилося 16 років».

Суб'єкт злочину ухилення від сплати податків, зборів (обов'язкових платежів) (ст. 212 КК України). Стосовно суб'єкта цього злочину існують такі точки зору: 1) О.О. Дудоров заявляє, що «суб'єкт цього злочину є спеціальним. Це: 1) службова особа підприємства, установи, організації незалежно від форми власності; 2) особа, яка займається підприємницькою діяльністю без створення юридичної особи; 3) будь-яка інша особа, яка зобов'язана сплачувати податки і збори.

До відповідальності за ст. 212, як виконавці ухилення від сплати податків і зборів, повинні притягуватись службові особи юридичних осіб (їх відокремлених підрозділів, що не мають статусу юридичної особи), які відповідно до чинного законодавства і локальних документів уповноважені забезпечити внесення до бюджетів податків і зборів, підписувати документи податкової звітності, розпоряджатись банківським рахунком і підписувати розрахункові документи. Це зокрема, керівники підприємств, установ, організацій, головні (старші) бухгалтери, їхні заступники або інші працівники бухгалтерій, які виконують функції головного бухгалтера. Визначення суб'єкта розглядуваного злочину передбачає з'ясування компетенції працівників управлінської сфери підприємств, установ, організацій. Тому до матеріалів кримінальних справ необхідно долучати накази, положення, розпорядження, інструкції та інші документи, які розкривають зміст повноважень службових осіб у сфері нарахування і сплати податків і зборів.

Ті працівники підприємств, установ, організацій, функціональні обов'язки яких пов'язані з податковою та іншою фінансовою документацією,

але на яких не покладена відповідальність за фінансову діяльність юридичної особи в цілому та виконання обов'язків забезпечити сплату податків і зборів, за наявності підстав можуть притягуватись до відповідальності як пособники злочину, передбаченого ст. 212. Йдеться, наприклад, про ведення поточного обліку фінансово-господарської діяльності або касових операцій, нарахування згідно з розподілом роботи окремих видів податків і зборів працівником бухгалтерії великого підприємства, оформлення пов'язаних з оподаткуванням документів бухгалтером структурного підрозділу, який, не звітуючи перед контролюючими органами, передає документи головному бухгалтеру підприємства для складання зведеної (консолідованої) звітності. Водночас головний бухгалтер відокремленого підрозділу юридичної особи здатен нести кримінальну відповідальність за ст. 212 без посилання на ст. 27 за умови, що податкове законодавство визнає цей підрозділ самостійним платником того чи іншого податку.

Особи, які відповідним чином консультують безпосередніх виконавців розглядуваного злочину або за домовленістю з керівником підприємства фактично складають (у т.ч. замість номінальних бухгалтерів) перекручену податкову (фінансову) звітність, проте не уповноважені в установленому порядку підписувати її (ситуації, коли юридично функції бухгалтера виконує підставна особа), можуть притягуватись до відповідальності за співучасть в ухиленні від сплати податків.

Дії особи (наприклад, власника приватного підприємства або учасника господарського товариства), яка організувала вчинення податкового злочину або керувала його підготовкою чи вчиненням, однак не брала участі у виконанні об'єктивної сторони, слід розцінювати як організацію ухилення від сплати податків і зборів і кваліфікувати за ч. 3 ст. 27, ст. 212. Якщо зазначена особа є службовою особою підприємства (наприклад, його директором або головним бухгалтером), вона за наявності підстав повинна притягуватись до відповідальності за ст. 212 як виконавець злочину.

Відповідно до ПК податкова декларація повинна бути підписана фізичною особою – платником податків або його законним представником. Не дивлячись на це, особа, яка у встановленому порядку підписує і надає податкову декларацію за фізичну особу – платника податку (зокрема, платника податку на доходи фізичних осіб), не може визнаватись суб'єктом злочину, передбаченого ст. 212. Річ у тому, що законного представника немає підстав вважати згаданою у цій статті КК особою, зобов'язаною сплачувати податки і збори (юридично їх платником виступає фізична особа, від імені якої діє законний представник).

Дії працівників контролюючих органів, інших службових осіб органів державної влади і місцевого самоврядування, які умисно сприяють ухиленню від сплати податків і зборів, слід кваліфікувати за ч. 5 ст. 27 і ст. 212 як пособництво аналізованому злочину, а за наявності підстав – і як відповідний злочин у сфері службової діяльності (наприклад, передбачений ст. 364 або 368) або як видання нормативно-правових або розпорядчих актів, які змінюють доходи і видатки бюджету всупереч установленому законом порядку (ст. 211).

Зокрема, співучасниками ухилення від сплати обов'язкових платежів, які входять у систему оподаткування, мають визнаватися працівники податкових органів, які за попередньою змовою з платником податку дали йому завідомо незаконну податкову консультацію.

Позаштатний фахівець – бухгалтер, який на підставі укладеного з підприємством, установою, організацією цивільно-правового договору про надання послуг веде бухгалтерський та (або) податковий облік і складає фінансову та (або) податкову звітність, відповідно до вимог ПК зобов'язаний підписувати податкову декларацію підприємства, установи, організації, не є, як цього вимагає ст. 212, службовою особою підприємства, установи, організації. Відповідно, суб'єктом злочину, передбаченого ст. 212, він визнаватись не повинен. Очевидно, що особливості описання суб'єкта злочину у коментованій нормі КК не повністю узгоджуються з вимогами регулятивного законодавства. Сприяння зазначеного фахівця ухиленню від сплати податків і зборів, учиненому службовими особами підприємства, установи, організації, за наявності підстав може кваліфікуватися. За ч. 5 ст. 27, ст. 212.

З одного боку, ПК розрізняє платників податків (покликані виконувати обов'язок зі сплати податків і зборів) і податкових агентів (на них покладається обов'язок з обчислення, утримання з доходів, що нараховуються і виплачуються платнику, та перерахування податків до відповідного бюджету від імені та за рахунок коштів платника податків). З іншого боку, податкові агенти прирівнюються до платників податків і мають права та виконують обов'язки, встановлені ПК для платників податків. Легальне визначення поняття податкового агента щодо податку на доходи фізичних осіб і, головне, обов'язки податкових агентів у тому вигляді, як вони закріплені у ПК, дають можливість відносити цих учасників податкових правовідносин (їх службових осіб) до суб'єктів злочину, передбаченого ст. 212.

За відсутності заподіяння шкоди у значному, великому, або особливо великому розмірі порушення порядку утримання та перерахування до бюджету податку на доходи фізичних осіб тягне адміністративну відповідальність (ст. 163-4 КУпАП). Крім цього, за вчинення, у т.ч. податковим агентом не нарахування, неутримання та (або) несплату (неперерахування) податків до або під час виплати доходу на користь іншого платника податків застосовуються фінансові санкції (ст. 127 ПК)» [3, с. 642–644]; 2) О.І. Перепелиця, В.М. Киричко, В.Я. Тацій стверджують, що «суб'єктом цього злочину може бути лише особа, яка зобов'язана сплачувати вищезазначені податки чи збори. Зокрема, це: 1) службова особа підприємства, установи, організації, незалежно від форми власності; 2) особа, що займається підприємницькою діяльністю без створення юридичної особи; 3) інші особи.

У частинах 2 та 3 ст. 212 КК встановлена відповідальність за ті самі діяння, вчинені: 1) за попередньою змовою групою осіб (ч. 2); 2) особою, раніше судимою за цей злочин (ч. 3); 3) якщо вони призвели до фактичного ненадходження до бюджетів чи державних цільових фондів коштів у великих розмірах (ч. 2) чи в особливо великих розмірах (ч. 3). Згідно з приміткою до цієї статті, великий розмір коштів – це суми податків, зборів та інших обов'язкових пла-

тежів, які в три тисячі і більше, а особливо великий розмір – які в п'ять тисяч і більше разів перевищують н.м.д.г.

У частині 4 ст. 212 КК передбачена підстава для звільнення від кримінальної відповідальності особи, яка не маючи судимості за цей злочин, вчинила діяння, передбачені частинами першою, другою або третьою цієї статті. Таке звільнення є обов'язковим, якщо особа до притягнення до кримінальної відповідальності, тобто до повідомлення їй про підозру у вчиненні цього злочину, сплатила податки, збори (обов'язкові платежі), а також відшкодувала шкоду, завдану державі їх несвоєчасною сплатою (фінансові санкції, пеня).

Відповідно до ч. 5 ст. 212 КК діяння, передбачені частинами 1–3 цієї статті, не вважаються умисним ухиленням від сплати податків, зборів (обов'язкових платежів), якщо платник податків досяг податкового компромісу відповідно до підрозд. 9–2 розд. XX «Перехідні положення» ПДК. Такий компроміс вважається досягнутим після сплати платником податків узгоджених податкових зобов'язань згідно із зазначеним підрозділом» [2, с. 213–214]; 3) О.В. Працюк, В.В. Черней упевнені, що «суб'єкт цього злочину – спеціальний, службова особа підприємства, установи, організації незалежно від форми власності; особа, яка займається підприємницькою діяльністю без створення юридичної особи; будь-яка інша особа, яка зобов'язана сплачувати податки і збори (обов'язкові платежі). ...

Суб'єкти злочину можуть бути об'єднані однією загальною категорією – платник податків, зборів (обов'язкових платежів).

Платниками податків згідно ст. 15 ПК визнаються фізичні особи (резиденти і не резиденти України), юридичні особи (резиденти і не резиденти України) та їх відокремлені підрозділи, які мають, одержують (передають) об'єкти оподаткування або провадять діяльність (операції), що є об'єктом оподаткування відповідно до положень ПК та інших податкових законів, і на яких покладено обов'язок зі сплати податків і зборів.

Визнаючи коло платників податків, доцільно проаналізувати поняття «податковий агент», яке згідно з пп. 14.1.180 п. 14.1. ст. 14 ПК вживається під час організації розрахунків – з податку на доходи фізичних осіб. Податковим агентом вважається юридична особа (її філія, відділення, інший відокремлений підрозділ), самозайнята особа, представництво нерезидента – юридичної особи, які незалежно від організаційно-правового статусу та способу оподаткування іншими податками та/або форми нарахування (виплати, надання) доходу (у грошовій або не грошовій формі) зобов'язані нараховувати, утримувати та сплачувати податок, передбачений розд. IV зазначеного Кодексу, до бюджету від імені та за рахунок фізичної особи з доходів, що виплачуються такій особі, вести податковий облік, надавати податкову звітність податковим органам та нести відповідальність за порушення його норм у порядку, встановленому ПК. Тобто, податковий агент – це особа, уповноважена утримувати податок з доходів фізичних осіб, сплатити його до бюджету та подати відповідну звітність. Він є посередником, що забезпечує правильну та своєчасну сплату зазначеного податку до бюджету.

Серед платників податків у ПК виділено великих платників податків – юридичних осіб, у яких обсяг доходу від усіх видів діяльності за останні чотири послідовні податкові (звітні) квартали перевищує п'ятсот мільйонів гривень або загальна сума сплачених до Державного бюджету України податків за платежами, що контролюються органами державної податкової служби, за такий самий період перевищує дванадцять мільйонів гривень (пп. 14.1.24, 14.1. ст. 14 ПК). Виокремлення таких підприємств пов'язане з особливостями адміністрування розрахунків за податками.

Крім того, усі платники податків поділяються на три групи ризику: високий, середній і незначний. Платники податків з незначним ступенем ризику – включаються до плану-графіка не частіше, ніж раз на три календарні роки, із середнім – не частіше ніж раз на два календарні роки, з високим – не частіше одного разу на календарний рік (п. 77.2 ст. 77 ПК). Ступінь ризику визначається здебільшого на основі наявності підстав для проведення позапланової перевірки (ст. 78 ПК)...» [4, с. 491–492].

Аналіз існуючих точок зору стосовно суб'єкта злочину, передбаченого ст. 212 КК України надає можливість виокремити з них такі позитивні положення: 1) що суб'єкт цього злочину – спеціальний: а) службова особа підприємства, установи, організації незалежно від форми власності; б) особа, яка займається підприємницькою діяльністю без створення юридичної особи; в) будь-яка інша особа, яка зобов'язана сплачувати податки і збори /обов'язкові платежі; 2) що суб'єкти злочинів об'єднані загальною категорією – платник податків, зборів (обов'язкових платежів); 3) що платниками податків згідно зі ст. 15 ПК визнаються фізичні особи (резиденти і нерезиденти України), юридичні особи (резиденти і нерезиденти України) та їх відокремлені підрозділи, які мають, одержують (передають) об'єкти оподаткування або провадять діяльність (операції), що є об'єктом оподаткування відповідно до положень ПК та інших податкових законів, і на яких покладено обов'язок зі сплати податків і зборів / обов'язкових платежів; 4) що ПК розрізняє платників податків (які покликані виконувати обов'язок зі сплати податків і зборів) і податкових агентів (на них покладається обов'язок з обчислення, утримання з доходів, що нараховуються і виплачуються платнику, та перерахування податків до відповідного бюджету від імені та за рахунок коштів платника податків). Податковим агентом вважається юридична особа (її філія, відділення, інший відокремлений підрозділ), самозайнята особа, представництво нерезидента – юридичної особи, які незалежно від організаційно-правового статусу та способу оподаткування іншими податками та/або форми нарахування (виплати, надання) доходу (у грошовій або не грошовій формі) зобов'язані нараховувати, утримувати та сплачувати податок, передбачений розд. IV ПК; 5) виконавцями цього злочину є службові особи юридичних осіб (їх відокремлених підрозділів, що не мають статусу юридичної особи), які відповідно до чинного законодавства і локальних документів уповноважені забезпечити внесення до бюджетів податків і зборів, підписувати документи податкової звітності, розпоряджатись банківським рахунком і підписувати документи податкової звітності, розпоряджатись банківським рахунком і підписувати розрахункові

документи (керівники підприємств, установ, організацій, головні (старші) бухгалтери, їхні заступники або інші працівники бухгалтерій, які виконують функції головного бухгалтера).

На підставі викладеного вище та чинного законодавства можна запропонувати таке визначення суб'єкта злочину, передбаченого ст. 212 КК України: «Суб'єктом злочину ухилення від сплати податків, зборів (обов'язкових платежів) слід розуміти спеціальний суб'єкт, тобто фізичну осудну службову особу підприємства, установи, організації незалежно від форми власності; особу, яка займається підприємницькою діяльністю без створення юридичної особи; будь-яку іншу особу, яка зобов'язана сплачувати податки і збори. Виконавцями цього злочину є службові особи юридичних осіб (їх відокремлених підрозділів, що не мають статусу юридичної особи), які відповідно до чинного законодавства і локальних документів уповноважені забезпечити внесення до бюджетів податків і зборів, підписувати документи податкової звітності, розпоряджатись банківським рахунком і підписувати документи податкової звітності, розпоряджатись банківським рахунком і підписувати розрахункові документи (керівники підприємств, установ, організацій, головні (старші) бухгалтери, їхні заступники або інші працівники бухгалтерій, які виконують функції головного бухгалтера)».

Суб'єкт злочину ухилення від сплати єдиного внеску на загальнообов'язкове соціальне страхування та страхування внесків на загальнообов'язкове державне пенсійне страхування (ст. 212-1 КК). Стосовно суб'єкта злочину, передбаченого ст. 212-1 КК, існують такі судження: 1) О.І. Перепелиця, В.М. Киричко, В.Я. Тацій заявляють, що «суб'єктом цього злочину може бути лише особа, яка зобов'язана сплачувати вищезазначені страхові внески. Зокрема, це: а) службова особа підприємства, установи, організації, незалежно від форми власності; б) особа, яка здійснює підприємницьку діяльність без створення юридичної особи; в) інші особи. Не можуть виступати суб'єктом цього злочину ті особи, які сплачують страхові внески згідно з договором про їх добровільну участь у відповідній системі страхування...відповідальність за ті самі діяння, вчинені...особою, раніше судимою за цей злочин...» [1, с. 215]; 2) О.В. Працюк, В.В. Черней стверджують, що «суб'єкт злочину, передбаченого ст. 212-1 КК України, крім загальних ознак має і спеціальні, які прямо вказані в КК. Суб'єктом ухилення від сплати ЄСВ на загальнообов'язкове державне соціальне страхування та страхових внесків на загальнообов'язкове державне пенсійне страхування, є: а) службова особа підприємства, установи, організації незалежно від форми власності; б) особа, яка здійснює підприємницьку діяльність без створення юридичної особи; в) будь-яка інша особа, зобов'язана їх сплачувати...»

Відповідальність за ухилення від сплати державі обов'язкових внесків мають нести службові особи підприємства, установ, організацій незалежно від форми власності, на яких покладені обов'язки з ведення бухгалтерського обліку, подання податкових декларацій, бухгалтерських звітів, балансів, розрахунків, інших документів, пов'язаних з обчисленням та сплатою обов'язкових платежів до бюджетів і державних цільових фондів (керівники; особи, котрі

виконують їх обов'язки; інші службові особи, яким у встановленому законом порядку надане право підпису фінансових документів).

Згідно зі ст. 15 ЗУ «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» платниками страхових внесків до солідарної системи є страхувальники, зазначені у ст. 14 (їх перелік є вичерпним), і застраховані особи, вказані у ч. 1 ст. 12 цього ЗУ.

Згідно із ЗУ № 2464-VI платниками ЄСВ є: 1) роботодавці (пп. 1 п.1 ст. 4); 2) фізичні особи-підприємці, зокрема ті, які використовують працю інших осіб на умовах трудового договору (контракту) або на інших умовах трудового договору (контракту) або на інших умовах, передбачених законодавством про працю, чи за цивільно-правовим договором (крім цивільно-правового договору, укладеного з фізичною особою-підприємцем, якщо виконувати роботи (надавані послуги) відповідають видам діяльності, зазначеним у витягу з Єдиного державного реєстру юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців; 3) працівники-громадяни України (пп. 1 п. 2 ст. 4), іноземці (якщо інших не встановлено міжнародними договорами, згода на обов'язковість яких надана ВР) та особи без громадянства, які працюють: у фізичних осіб-підприємців на умовах трудового договору (контракту) або на інших умовах, передбачених законодавством» [4, с. 497]; 3) О.О. Дудоров упевнений, що «платниками страхових внесків до солідарної системи загальнообов'язкового державного соціального страхування є страхувальники-роботодавці та інші особи, які зобов'язані сплачувати такі внески і вичерпний перелік яких установлений законом. Роботодавцями визнаються зокрема, підприємства, установи і організації, незалежно від форми власності, виду діяльності та господарювання, об'єднання громадян, профспілки, політичні партії (у т.ч. їх відокремлені підрозділи, які мають окремий баланс і самостійно ведуть розрахунки із застрахованими особами), фізичні особи-суб'єкти підприємницької діяльності та інші особи, включаючи осіб, які обрали особливий спосіб оподаткування (фінансовий податок, єдиний податок, фінансовий сільськогосподарський податок), що використовують працю фізичних осіб на умовах трудового договору (контракту) або на інших умовах, передбачених законодавством, або договорами цивільно-правового характеру. Вичерпний перелік платників єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування також закріплено законом...

До відповідальності як виконавці розглядуваного злочину можуть притягуватись й окремі застраховані особи. Маються на увазі, наприклад, особи, які досягли 16-річного віку, не належать до кола осіб, які за законом підлягають загальнообов'язковому державному пенсійному страхуванню, і беруть добровільну участь у системі такого страхування на підставі договору...» [3, с. 651–652].

Аналіз точок зору стосовно суб'єкта злочину, передбаченого ст. 212-1 КК України, надає нам можливість виокремити з них такі позитивні судження: 1) що суб'єктом цього злочину може бути лише особа, яка зобов'язана сплачувати вищезазначені страхові внески: а) єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування; б) страхових внесків на загальнообов'язкове

державне пенсійне страхування, зокрема це: а) службова особа підприємства, установи, організації незалежно від форми власності; б) особа, яка здійснює підприємницьку діяльність без створення юридичної особи; в) будь-яка інша особа, зобов'язана їх сплачувати; 2) загальнообов'язкове державне соціальне страхування здійснюється шляхом сплати єдиного соціального внеску (далі ЄСВ); 3) згідно із ЗУ № 2464-VI платниками ЄСВ є: а) роботодавці (пп. 1 п.1 ст. 4); б) фізичні особи-підприємці, зокрема ті, які використовують працю інших осіб на умовах трудового договору (контракту) або на інших умовах, передбачених законодавством про працю чи цивільно-правовим договором (крім цивільно-правового договору, укладеного з фізичною особою-підприємцем, якщо виконувані роботи (надавання послуги) відповідають видам діяльності, зазначеним у витягу з Єдиного державного реєстру юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців; в) працівники-громадяни України (пп. 1 п.1 ст. 4), іноземці (якщо інше не встановлено міжнародними договорами, згода на обов'язковість яких надана ВР) та особи без громадянства, які працюють: у фізичних осіб-підприємців на умовах трудового договору (контракту) або на інших умовах, передбачених законодавцем; г) роботодавцями визначаються, зокрема, підприємства, установи і організації незалежно від форми власності, виду діяльності та господарювання, об'єднання громадян, профспілки, політичні партії (у т.ч. їх відокремлені підрозділи, які мають окремий баланс і самостійно ведуть розрахунки із застрахованими особами), фізичні особи-суб'єкти підприємницької діяльності та інші особи (включаючи осіб, які обрали особливий спосіб оподаткування тощо).

На підставі викладеного можна запропонувати таке визначення суб'єкта злочину, передбаченого ст. 212-1 КК України: «Суб'єктом злочину ухилення від сплати Єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування та страхових внесків на загальнообов'язкове державне пенсійне страхування є лише особа, яка зобов'язана сплачувати єдиний внесок на загальнообов'язкове державне соціальне страхування, страховий внесок на загальнообов'язкове державне пенсійне страхування, зокрема це: службова особа, підприємства, установи, організації, незалежно від форми власності, особа, яка здійснює підприємницьку діяльність без створення юридичної особи, інші особи, включаючи осіб, які обрали особливий спосіб оподаткування фінансовий податок, єдиний податок, фінансовий сільськогосподарський податок) тощо».

Суб'єкт злочину порушення порядку здійснення операцій з металобрухтом (ст. 213 КК України). Стосовно суб'єкта злочину, передбаченого ст. 213 КК України, існують такі погляди: 1) О.В. Працюк, В.В. Черней стверджують, що суб'єктом цього злочину визнаються фізична осудна особа, яка досягла 16 років, або посадова особа суб'єктів господарської діяльності, відомості про якого не включено до переліку суб'єктів господарювання, що здійснюють операції з металобрухтом [3, с. 499]; 2) О.І. Перепелиця, В.М. Киричко, В.Я. Тацій заявляють, що суб'єктом цього злочину є «Особа, яка досягла 16-річного віку. Залежно від форми вчинення цього злочину це: а) у першій формі – особа, яка не зареєстрована в установленому законом порядку як суб'єкт господарюван-

ня; б) у другій формі – зареєстрований громадянин-підприємець та службова особа суб'єкта господарської діяльності – юридичної особи; в) у третій формі – будь-яка осудна особа, яка досягла зазначеного віку; г) у четвертій формі – особа, яка не зареєстрована як суб'єкт господарської діяльності; особа, що має таку реєстрацію, однак не має ліцензії на здійснення заготівлі металобрухту; особа, яка має таку ліцензію, але створила пункт, що в ній не зазначено, для здійснення на його базі незаконних операцій з металобрухтом, що не зазначені в ліцензії, або для здійснення в ньому незаконного прийому, схову та збуту металобрухту іншими способами» [2, с. 239].

Аналіз зазначених точок зору на суб'єкт злочину, передбачений ст. 213 КК України, надає нам можливість виокремити з них такі позитивні приписи: 1) що суб'єкт цього злочину - це фізична осудна особа, якій до моменту вчинення злочину виповнилося 16 років (у першій формі прояву – особа, яка не зареєстрована в установленому законом порядку як суб'єкт господарювання; у другій формі – зареєстрований громадянин-підприємець; у третій формі – будь-яка осудна особа, що досягла зазначеного віку; у четвертій формі прояву злочину – особа, яка не зареєстрована як суб'єкт господарської діяльності; особа, що має таку реєстрацію, однак не має ліцензії на здійснення заготівлі металобрухту; особа, яка має таку ліцензію, але створила пункт, що в ній не зазначено, для здійснення на його базі незаконних операцій з металобрухтом, що не зазначені в ліцензії, або для здійснення в ньому незаконного прийому, схову та збуту металобрухту іншими особами), а також службова особа при вчиненні злочину у другій формі його прояву – здійснення операцій з брухтом кольорових і чорних металів посадовими особами суб'єктів господарської діяльності, відомості про яких не включено до переліку суб'єктів господарювання.

На підставі викладеного вище можна запропонувати таке визначення суб'єкта злочину, передбаченого ст. 213 КК України: «Суб'єктом злочину порушення порядку здійснення операцій з металобрухтом є фізична осудна особа (громадянин України, особа без громадянства, громадянин іноземної держави), якій до моменту вчинення злочину у чотирьох формах прояву цього злочину, виповнилося 16 років (у першій формі – особа, яка не зареєстрована у встановленому законом, порядку як суб'єкт господарювання; у другій формі – зареєстрований громадянин-підприємець; у третій формі – будь-яка осудна особа, що досягла зазначеного віку; у четвертій формі – особа, яка не зареєстрована як суб'єкт господарської діяльності; особа, що має таку реєстрацію, однак не має ліцензії на здійснення заготівлі металобрухту; особа, яка має таку ліцензію, але створила пункт, що в ній не зазначено, для здійснення на його базі незаконних операцій з металобрухтом, що не зазначені в ліцензії, або для здійснення в ньому незаконного прийому, схову та збуту металобрухту іншим способом), а також службова особа у другій формі прояву цього злочину – здійснення операцій з брухтом кольорових і чорних металів посадовими особами господарської діяльності, відомості про яких не включено до переліку суб'єктів господарювання, що здійснюють операції з металобрухтом».

Суб'єкт злочину незаконне виготовлення, підроблення, використання або збут незаконно виготовлених, одержаних чи підроблених контрольних марок (ст. 216 КК України). Стосовно суб'єкта злочину, передбаченого ст. 216 КК України, існують такі думки: 1) О.І. Перепелиця, В.М. Киричко, В.Я. Тацій зазначають, що суб'єктом цього злочину є особа, яка досягла 16-річного віку [2, с. 220]; 2) О.В. Працюк, В.В. Черней стверджують, що суб'єкт цього злочину – загальний, крім випадків незаконного виготовлення контрольних марок для маркування упаковок примірників аудіовізуальних творів, фонограм, відеограм, комп'ютерних програм, без даних чи голографічних захисних елементів працівниками спеціальних підприємств, які здійснюють їх виготовлення на легітимних засадах [4, с. 501].

Аналіз вищенаведених точок зору надає нам можливість виокремити з них позитивні положення, які стосуються того, що суб'єкт цього злочину – загальний. Проте судження О.В. Працюка та В.В. Чернея стосовно того, що суб'єкт цього злочину – загальний, крім випадків незаконного виготовлення контрольних марок для маркування упаковок примірників аудіовізуальних творів, фонограм, відеограм, комп'ютерних програм, баз даних чи голографічних захисних елементів працівниками спеціальних підприємств, які здійснюють їх виготовлення на легітимних засадах, не стосується суб'єкта та предмета цього злочину. Для того, щоб з'ясувати належним чином суб'єкта цього злочину і незаконного виготовлення предметів, зазначених у ст. 216 КК України, необхідно звертатися до нормативно-правових актів, якими врегульовані ці відносини. Так, із приводу використання в господарській діяльності відповідних предметів – це: Закон України від 10 липня 2003 року № 1098 «Про розповсюдження примірників аудіовізуальних творів, фонограм, відеограм, комп'ютерних програм, баз до них [6]; Закон України від 2 березня 2015 року № 222-VIII «Про ліцензування видів господарської діяльності» [7], постанова КМУ від 24.03.2004 № 369 «Про внесення змін до деяких постанов Кабінету Міністрів України» [8], постанова КМУ від 9 лютого 2011 року № 86 «Про внесення змін до постанов Кабінету Міністрів України з питань захисту документів і товарів голографічними захисними елементами та визнання такими, що втратили чинність, деяких постанов КМУ» [9].

Виходячи з існуючих точок зору та нормативно-правових актів, що регулюють ці відносини, можна запропонувати таке визначення суб'єкта злочину, передбаченого ст. 216 КК України: «Суб'єктом злочину незаконне виготовлення, підроблення, використання або збут незаконно виготовлених, одержаних чи підроблених контрольних марок, є фізична осудна, приватна, неслужбова особа (громадянин України, особа без громадянства, громадянин іноземної держави), яким до моменту вчинення злочину виповнилося 16».

Суб'єкт злочину доведення банку до неплатоспроможності (ст. 218-1 КК України). З приводу суб'єкта цього злочину існує таке судження: зокрема, О.В. Працюк, В.В. Черней упевнені, що суб'єкт цього злочину – спеціальний, а саме: пов'язана з банком особа. Згідно з ч. 1 ст. 52 ЗУ «Про банки і банківську діяльність», пов'язані з банком особи – це: 1) контролери банку; 2) особи, які мають істотну участь у банку; 3) керівники банку, керівник служби внутріш-

нього аудиту, керівники та члени комітетів банку; 4) споріднені та афілійовані особи банку, у тому числі учасники банківської групи; 5) особи, які мають істотну участь – у споріднених та афілійованих особах банку; 6) керівники юридичних осіб і керівники банків, які є спорідненими та афілійованими особами банку, керівник служби внутрішнього аудиту, керівники та члени комітетів цих осіб; 7) асоційовані особи фізичних осіб, зазначених у пунктах 1- 6 цієї частини статті; 8) юридичні особи, в яких фізичні особи, зазначені в цій частині, є керівником або власниками істотної участі; 9) будь-яка особа, через яку проводиться операція в інтересах осіб, зазначених у цій частині, та на яку здійснюють вплив під час проведення такої операції особи, зазначені в цій частині через трудові, цивільні та інші відносини» [4, с. 502].

З таким судженням слід погодитися, оскільки воно обґрунтовується регулятивним законодавством і приміткою до ст. 218-1 КК України.

Суб'єкт злочину доведення до банкрутства (ст. 219 КК України). Стосовно суб'єкта злочину, передбаченого ст. 219 КК України, існують такі погляди: 1) О.В. Працюк, В.В. Черней заявляють, що «суб'єкт цього злочину – спеціальний: фізична осудна особа, яка досягла 16-річного віку, із числа громадян-засновників (учасників) та службових осіб суб'єкта господарської діяльності незалежно від форми власності, до компетенції яких входить обов'язок захищати інтереси останнього та запобігати його фінансовій неспроможності» [4, с. 504]; 2) А.М. Рішелюк заявляє, що суб'єктом цього злочину можуть бути засновник, учасник або службова особа юридичної особи – суб'єкта господарської діяльності, які, виходячи із організаційно-правової форми відповідної юридичної особи, мають повноваження, необхідні для вчинення передбачених ст. 219 дій (не може бути суб'єктом цього злочину індивідуальний підприємець, який здійснює свою діяльність без створення юридичної особи) [10, с. 666]; 3) О.І. Перепелиця, В.М. Киричко, В.Я. Тацій стверджують, що суб'єкт цього злочину – спеціальний – особа, яка досягла 16-річного віку і є: 1) громадянином-засновником (учасником) суб'єкта господарської діяльності або 2) службовою особою суб'єкта господарської діяльності [2, с. 247].

Аналіз перерахованих нами точок зору на суб'єкт злочину, передбачений ст. 219 КК України, надає можливість виокремити з них такі позитивні положення: 1) що суб'єкт цього злочину – спеціальний - фізична осудна особа із числа громадян-засновників (учасників) юридичної особи суб'єктів господарської діяльності незалежно від форми власності; 2) що суб'єктом цього злочину є службова особа юридичної особи суб'єкта господарської діяльності незалежно від форми власності; 3) особи, які, виходячи із організаційно-правової форми відповідної юридичної особи, зобов'язані відповідно до їх компетенції захищати інтереси останнього та запобігати його фінансовій неспроможності; 4) не може бути суб'єктом цього злочину індивідуальний підприємець, який здійснює свою діяльність без створення юридичної особи.

На підставі аналізу існуючих точок зору та чинного законодавства можна запропонувати таке визначення суб'єкта злочину, передбаченого ст. 219 КК України: «Суб'єктом злочину доведення до банкрутства може бути фізична осудна особа із числа громадян-засновників (учасників) юридичної особи

суб'єкта господарської діяльності або службова особа юридичної особи суб'єкта господарської діяльності незалежно від форми власності, які, виходячи із організаційно-правової форми відповідної юридичної особи, зобов'язані відповідно до їх компетенції захищати інтереси останньої та запобігати її фінансовій неспроможності (не може бути суб'єктом цього злочину індивідуальний підприємець, який здійснює свою діяльність без створення юридичної особи)».

Суб'єкт злочину порушення порядку ведення бази даних про вкладників або порядку формування звітності (ст. 220-1 КК України). З приводу суб'єкта цього злочину пропонується таке судження, що «суб'єкт злочину – спеціальний: керівник або інша службова особа банку. Керівник банку – це особа, яка здійснює безпосереднє одноособове керівництво банківською установою, або член виконавчого органу чи ради директорів банку» [4, с. 506].

Аналіз судження стосовно суб'єкта цього злочину (передбаченого ст. 220-1 КК України), чинного законодавства, в тому числі і ЗУ від 23 лютого 2012 року № 4452-VI «Про систему гарантування вкладів фізичних осіб» [11], надає можливість сформулювати таке визначення суб'єкта цього злочину: «Суб'єктом цього злочину порушення порядку ведення бази даних про вкладників або порядку формування звітності є фізична осудна особа – керівник або інша службова особа банку (службова особа з керівництва банку, на яку наказом по банку покладено обов'язки внесення: до бази даних про вкладників відомостей; у звітність, яка подається до Фонду гарантування вкладів фізичних осіб відомостей; здійснення контролю щодо належного існування бази даних вкладників та унеможливлення незаконного збільшення суми витрат Фонду гарантування вкладів фізичних осіб) (громадянин України, особа без громадянства, громадянин іноземної держави), якій до моменту вчинення злочину виповнився вік кримінальної відповідальності».

Суб'єкт злочину фальсифікація фінансових документів і звітності фінансової організації, приховування неплатоспроможності фінансової установи або підстав для відкликання (анулювання) ліцензії фінансової установи (220-2 КК України). Стосовно суб'єкта злочину, передбаченого ст. 220-2 КК України, існує бачення, що суб'єктом цього злочину є службова особа [4, с. 507]. Проте таке судження є надто загальним і може призвести до притягнення до відповідальності за ст. 220-2 КК України. З метою унеможливлення таких наслідків потрібно насамперед з'ясувати, що слід розуміти під фінансовою установою. У цьому сенсі слід погодитися з думкою, що «фінансова установа – юридична особа, яка відповідно до закону надає одну чи декілька фінансових послуг, у випадках, прямо визначених законом, та внесена до відповідного реєстру у встановленому законом порядку. До фінансових установ належать банки, кредитні спілки, ломбарди, лізингові компанії, довірчі товариства, страхові компанії, установи накопичувального пенсійного забезпечення, інвестиційні фонди і компанії та інші юридичні особи, виключним видом діяльності яких є надання фінансових послуг, а у випадках, прямо визначених законом, – інші послуги (операції), пов'язані з наданням фінансових послуг. Не є фінансовими установами (не мають статусу фінансової установи) незалежні фінансові посе-

редники, що надають послуги з видачі фінансових гарантій у порядку та на умовах, визначених МК» [4, с. 506–507].

На підставі викладеного вище й аналізу чинного законодавства та положень ст. 220-2 КК України можна запропонувати таке визначення суб'єкта злочину, передбаченого ст. 220-2 КК України: «Суб'єктом злочину фальсифікація фінансових документів і звітності фінансової організації, приховування неплатоспроможності фінансової установи або підстав для відкликання (анулювання) ліцензії фінансової установи є фізична осудна службова особа юридичної особи – фінансової установи (це керівник або інша службова особа, на яку наказом по фінансовій установі покладений такий обов'язок), на якій лежить обов'язок внесення повних і достовірних відомостей і документів або бухгалтерського обліку, або у звітність фінансової установи про угоди, зобов'язання, майно установи, у тому числі яке перебуває в довірчому управлінні, чи про фінансовий стан установи, підтвердження такої інформації, надання такої інформації Національному банку України, з метою забезпечення від приховування ознак банкрутства чи стійкої фінансової неспроможності або підстав для обов'язкового відкликання (анулювання) у фінансової установи ліцензії або визнання її неплатоспроможності, якій до моменту вчинення злочину виповнився вік кримінальної відповідальності».

Суб'єкт злочину шахрайство з фінансовими ресурсами (ст. 222 КК України). Стосовно суб'єкта злочину, передбаченого ст. 222 КК України, існують такі судження: 1) О.В. Працюк, В.В. Черней стверджують, що суб'єкт цього злочину – загальний, а саме: фізична осудна особа, що досягла 16-річного віку [4, с. 509]; 2) О.І. Перепелиця, В.М. Киричко, В.Я. Тацій заявляють, що суб'єктом цього злочину є «особа, яка досягла 16-річного віку (при відмежуванні цього злочину від ухилення від сплати податків, зборів (обов'язкових платежів) (ст. 212 КК) слід враховувати те, що у ст. 222 КК йдеться про пільги щодо податків, а у ст. 212 КК – також про збори (обов'язкові платежі)). При конкуренції цих норм у випадках, коли завдана шкода менше за 5000 н. м. д. г., застосовується лише ст. 222 КК, а при більшій шкоді – вчинене кваліфікується за сукупністю злочинів, передбачених ч. 3 ст. 212 КК та ч.1 ст. 222 КК (п.24 ППВСУ «Про практику застосування судами законодавства про відповідальність за окремі злочини у сфері господарської діяльності» від 25 квітня 2003 року № 3) [2, с. 249]; 3) А.М. Рішелюк упевнений, що «суб'єкт злочину – загальний. Це може бути, наприклад, особа, яка займається зареєстрованою підприємницькою діяльністю індивідуально, без створення юридичної особи, особа, яка фактично займається такою діяльністю без належної державної реєстрації, або службова особа юридичної особи – суб'єкта господарської діяльності. Якщо об'єднання громадян надає звідомо неправдиву інформацію для одержання створеним ним підприємством – суб'єктом господарювання субсидій, субвенцій, дотацій, кредитів чи пільг щодо податків, то службова особа такого об'єднання, яка надала зазначену інформацію, також може бути визнана суб'єктом розглядуваного злочину...Суб'єктом цього злочину мають визнаватись службові особи і тих юридичних осіб, які не є суб'єктами підприємства. Вирішуючи питання про притягнення до відповідальності за ст. 222 КК служ-

бових осіб некомерційних підприємств, треба встановлювати, що завідомо неправдива інформація, надана ними належним адресатам з метою отримання певних фінансових ресурсів, стосувалася саме господарської діяльності таких підприємств...

Суб'єктами шахрайства з фінансовими ресурсами є також особи, які отримують споживчі кредити. Споживчий кредит – це кошти, що надаються кредитором (банком або іншою установою) споживачеві на придбання продукції. Споживачем визнається фізична особа, яка придбає, замовляє, використовує або має намір придбати чи замовити продукцію для особистих потреб, безпосередньо не пов'язаних з підприємницькою діяльністю або виконанням обов'язків найманого працівника» [10, с. 670–671].

Аналіз існуючих поглядів на суб'єкт злочину, передбаченого ст. 222 КК України, надає нам можливість виокремити з них такі позитивні положення: 1) що суб'єкт цього злочину загальний, а саме: фізична осудна особа, що досягла 16-річного віку. Це може бути, наприклад, особа, яка займається зареєстрованою підприємницькою діяльністю індивідуально, без створення юридичної особи, особа, яка фактично займається такою діяльністю без належної державної реєстрації; 2) що суб'єктом цього злочину є службова особа юридичної особи – суб'єкта господарської діяльності; 3) що суб'єктом цього злочину є службова особа об'єднання громадян, яка надає завідомо неправдиву інформацію для одержання створеним ним підприємством – суб'єктом господарювання субсидій, субвенцій, дотацій, кредитів чи пільг щодо податків; 4) що суб'єктом цього злочину є службові особи і тих юридичних осіб, які не є суб'єктами підприємництва (коли завідомо неправдива інформація надана такими службовими особами належним адресатам з метою отримання певних фінансових ресурсів, стосується саме, господарської діяльності таких підприємств); 5) що суб'єктом цього злочину є фізична особа, яка отримує споживчі кредити.

На підставі проведеного аналізу існуючих точок зору стосовно суб'єкта цього злочину, а також чинного законодавства можна запропонувати таке визначення суб'єкта цього злочину, передбаченого ст. 222 КК України: «Суб'єктом злочину шахрайство з фінансовими ресурсами може бути фізична осудна, приватна, неслужбова особа (громадянин України, особа без громадянства, громадянин іноземної держави), яка займається зареєстрованою підприємницькою діяльністю індивідуально, без створення юридичної особи, особа, яка фактично займається такою діяльністю без належної державної реєстрації, фізична особа, яка отримує споживчі кредити при вчиненні дій, передбачених ч. 1 та 2 ст. 222 КК з означеною в ній метою, якій до моменту вчинення злочину виповнилося 16 років, а також службові особи: 1) об'єднання громадян, яке надає завідомо неправдиву інформацію для одержання створеним ним підприємством – суб'єктом господарювання субсидій, субвенцій, дотацій, кредитів чи пільг щодо податків; 2) тих юридичних осіб, які не є суб'єктами підприємництва, коли завідомо неправдива інформація, надана належним адресатам з метою отримання певних фінансових ресурсів, стосується саме господар-

ської діяльності таких підприємств, яким до моменту вчинення злочину виповнився вік кримінальної відповідальності».

Суб'єкт злочину маніпулювання на фондовому ринку (ст. 222-1 КК України). Стосовно суб'єкта цього злочину існують такі погляди: 1) О.В. Працюк, В.В. Черней заявляють, що «суб'єкт злочину – спеціальний, а саме, службова особа учасника фондового ринку. Це працівник юридичної особи, тобто учасники ринку цінних паперів – в тому числі службова особа, яка здійснює професійну діяльність на ринку цінних паперів...

Діяльність вищезазначених осіб є ліцензованою НКЦПФР в установленому нею порядку видає ліцензії на такі види професійної діяльності на ринку цінних паперів:

брокерська діяльність – укладення торговцем цінних цивільно-правових договорів (зокрема, договорів комісій, доручення) щодо цінних паперів від свого імені (від імені іншої особи) за дорученням і за рахунок іншої особи;

дилерська діяльність – укладення торговцем цінними паперами цивільно-правових договорів щодо цінних паперів від свого імені та за свій рахунок з метою перепродажу, крім випадків, передбачених законом;

андерайтинг – розміщення (підписка, продаж) цінних паперів торговцем цінними паперами за дорученням; від імені за рахунок емітента;

діяльність з управління цінними паперами – діяльність, яка провадиться торговцем цінними паперами від свого імені за винагороду протягом визначеного строку на підставі договору про управління переданими йому цінними паперами та грошовими коштами, призначеними для інвестування в цінні папери, а також отримання у процесі цього управління цінними паперами та грошовими коштами, які належать на праві власності установнику управління, в його інтересах або в інтересах визначених ним третіх осіб;

діяльність з управління активами – професійна діяльність учасника фондового ринку – компанії з управління активами, що провадиться нею за винагороду від власного імені або на підставі відповідного договору про управління активами, які належать інституційним інвесторам на праві власності;

діяльність з управління іпотечним покриттям – діяльність, що провадиться управителем іпотечного покриття від свого імені за винагороду протягом визначеного строку на підставі відповідного договору та передбачає представництво інтересів власних іпотечних облігацій, здійснення контролю за додержанням умов зміни іпотечних активів чи включення нових іпотечних активів до сплати іпотечного покриття, здійснення контролю за своєчасність та повнотою здійснення емітентом платежів за звичайними іпотечними облігаціями, забезпечення відповідності іпотечного покриття вимогам законодавства, виконання інших функцій, визначених законодавством;

депозитарна діяльність депозитарію цінних паперів – діяльність із надання послуг щодо зберігання цінних паперів, обслуговування правочинів щодо цінних паперів на рахунок їх зберігачів, а також операцій емітента щодо випущених ним цінних паперів;

депозитарна діяльність зберігача цінних паперів – діяльність із надання послуг щодо зберігання цінних паперів, обслуговування правочинів щодо цінних паперів на рахунках власників цінних паперів;

діяльність із ведення реєстру власників іменних цінних паперів – збір, фіксація, обробка, зберігання та надання даних, які становлять систему зазначеного реєстру, щодо іменних цінних паперів, їх емітентів і власників;

діяльність з організації торгівлі на фондовому ринку – діяльність професійного учасника фондового ринку (організатора торгівлі) зі створення організаційних, технологічних, інформаційних, правових та інших умов для зберігання та поширення інформації стосовно попиту і пропозицій, проведення регулярних торгів фінансовими інструментами за встановленими правилами, централізованого укладання і виконання договорів щодо фінансових інструментів, у тому числі здійснення клірингу та розрахунків за ними, а також розв'язання спорів між членами організатора торгівлі;

розрахункова-клірингова діяльність – діяльність із визначення взаємних зобов'язань за договорами щодо цінних паперів і розрахунків за ними [4, с. 511–512]»; 2) О.І. Перепелиця, В.М. Киричко, В.Я. Тацій упевнені, що «суб'єктом злочину може бути особа, яка досягла 16-річного віку і є службовою особою учасника фондового ринку. Під останнім слід розуміти юридичну особу, яка здійснює професійну діяльність на фондовому ринку (ринку цінних паперів), зокрема, діяльність з торгівлі або організації торгівлі цінними паперами, діяльність з управління активами інституційних інвесторів або депозитну діяльність» [2, с. 251]; 3) А.М. Рішелюк стверджує, що суб'єктом цього злочину є «службова особа учасника фондового ринку», тобто працівник юридичної особи – професійного учасника фондового ринку, який здійснює функції, зазначені у ч. 3 ст. 18 цього Кодексу» [10, с. 678].

Аналіз існуючих точок зору стосовно суб'єкта злочину, передбаченого ст. 222-1 КК України, надає можливість виокремити з них певні позитивні положення: 1) що суб'єктом цього злочину є службова особа учасника фондового ринку; 2) що діяльність вищезазначених осіб є ліцензованою НКЦПФР в установленню нею порядку видає ліцензії на такі види професійної діяльності на ринку цінних паперів; 3) це працівник юридичної особи.

На підставі викладеного вище та чинного законодавства можна запропонувати таке визначення суб'єкта злочину, передбаченого ст. 222-1 КК України: «Суб'єктом злочину маніпулювання на фондовому ринку є фізична осудна, службова особа юридичної особи учасника фондового ринку (діяльність визначених осіб є ліцензованою НКЦПФР в установленню нею порядку на такі види професійної діяльності на ринку цінних паперів), якій до моменту вчинення злочину виповнився вік кримінальної відповідальності».

Суб'єкт злочину підроблення документів, які видаються для реєстрації цінних паперів (ст. 223-1 КК України). Стосовно суб'єкта злочину, передбаченого ст. 223-1 КК України, пропонуються такі судження: 1) О.В. Працюк, В.В. Черней наполягають на тому, що «суб'єкт цього злочину – спеціальний. Як зазначено у диспозиції статті ним може бути лише уповноважена особа емітента цінних паперів.

Емітентами визнаються: держава в особі уповноважених нею органів державної влади; органи місцевого самоврядування; юридичні особи, які від свого імені розміщують емісійні цінні папери та беруть на себе зобов'язання щодо них перед їх власниками. Відповідно до ст. 29 ЗУ від 23 лютого 2006 р. № 3480-IV «Про цінні папери та фондовий ринок» відповідальність за достовірність відомостей, наведених у документах, що подаються для реєстрації випуску та проспекту емісії цінних паперів, несуть особи, які підписали такі документи. З огляду на зазначене, до кола уповноважених осіб, що можуть бути притягнуті до кримінальної відповідальності за коментованою статтею, слід віднести засновників акціонерних товариств та їх уповноважених осіб; голів і секретарів загальних зборів акціонерів; керівників емітентів і головних бухгалтерів та аудиторів, які разом із керівниками підписують проспект емісії цінних паперів, підтверджують достовірність перевірених ними відомостей» [4, с. 513–514]; 2) А.М. Рішелюк стверджує, що «суб'єктом злочину, передбаченого ст. 223-1 КК України, є «уповноважена особа». За змістом цієї статті такими «уповноваженими особами» є працівники юридичної особи – емітенти цінних паперів, наділені повноваженнями щодо складання та підписання документів, які подаються для реєстрації випуску цінних паперів. Аудитор може бути суб'єктом цього злочину у випадках, коли він (самостійно або від імені аудиторської фірми) складає та підписує для емітента висновок, який згодом разом з іншими необхідними документами подається для реєстрації випуску цінних паперів. Суб'єктом цього злочину може бути і будь-яка осудна фізична особа, що досягла віку кримінальної відповідальності, у випадках, коли вона є засновником акціонерного товариства і готує чи підписує документи, необхідні для реєстрації випуску акцій, під час його створення» [10, с. 682]; 3) О.І. Перепелиця, В.М. Киричко, В.Я. Тацій упевнені, що «суб'єкт злочину – уповноважена особа, яка досягла 16-річного віку. Це може бути службова особа суб'єкта господарської діяльності, що здійснює емісію цінних паперів, або службова особа андерайтера, що уклав з емітентом договір про андерайтинг, аудитор, а також інші особи, які мають право засвідчувати своїми підписами та печатками ті документи, що подають для реєстрації випуску цінних паперів» [2, с. 252–253].

Аналіз існуючих точок зору надає нам можливість виділити такі позитивні аргументи: 1) що суб'єкт цього злочину – спеціальний; 2) ним є «уповноважена особа». Такими «уповноваженими особами» є працівники юридичної особи – емітента цінних паперів, наділені повноваженнями щодо складання та підписання документів, які подаються для реєстрації випуску цінних паперів; 3) ними може бути аудитор у випадках, коли він (самостійно або від імені аудиторської фірми) складає та підписує для емітента висновок, який згодом разом з іншими необхідними документами подається для реєстрації випуску цінних паперів; 4) таким суб'єктом злочину може бути і будь-яка осудна фізична особа, що досягла віку кримінальної відповідальності, у випадках, коли вона є засновником акціонерного товариства та їх уповноважені особи, і готує чи підписує документи, необхідні для реєстрації випуску акцій, під час його створення; 5) такими суб'єктами можуть бути керівники емітентів

і головні бухгалтери; 6) таким суб'єктом може бути службова особа андерайтера, що уклав з емітентом договір про андерайтинг.

На підставі викладеного може бути запропоноване таке визначення суб'єкта злочину, передбаченого ст. 223-1 КК України: «Суб'єктом злочину підроблення документів, які подаються для реєстрації випуску цінних паперів, є уповноважена особа – працівники, а саме: службові особи юридичної особи – емітента цінних паперів, наділені повноваженнями щодо складання та підписання документів, які подаються для реєстрації випуску цінних паперів, або службова особа андерайтера, що уклала з емітентом договір про андерайтинг. Такими суб'єктами можуть бути: голови і секретарі загальних зборів акціонерів, керівники емітентів і головні бухгалтери; аудитор у випадках, коли він (самостійно або від імені аудиторської фірми) складає та підписує для емітента висновок, який згодом разом з іншими необхідними документами подається для реєстрації випуску цінних паперів; будь-яка фізична особа, яка досягла віку кримінальної відповідальності, у випадках, коли вона є засновником акціонерного товариства (або їх уповноважена особа) і готує чи підписує документи, необхідні для реєстрації випуску акцій, під час його створення».

Суб'єкт злочину порушення порядку ведення реєстру власників іменних цінних паперів (ст. 223-2 КК України). Щодо суб'єкта злочину, передбаченого ст. 223-2 КК України, існують такі погляди: 1) О.В. Працюк, В.В. Черней наполягають на тому, що суб'єкт цього злочину – спеціальний: службова особа емітента або професійного учасника фондового ринку (професійні учасники фондового ринку – юридичні особи, які на підставі виданої ДКЦПФР ліцензії проводять на фондовому ринку професійну діяльність, види якої визначені законами України) [4, с. 515]; 2) О.І. Перепелиця, В.М. Киричко, В.Я. Тацій заявляють, що суб'єкт цього злочину є службова особа емітента чи професійного учасника фондового ринку, яка досягла 16-річного віку [2, с. 254]; 3) А.М. Рішелюк стверджує, що суб'єктом цього злочину «є службова особа емітента цінних паперів або професійного учасника фондового ринку, уповноважені вносити зміни до системи реєстру депозитарного обліку. Службові особи емітента можуть бути виконавцями цього злочину у випадках, коли емітент є реєстроутримувачем, тобто самостійно веде реєстр власників іменних цінних паперів. Службові особи професійного учасника цінних паперів можуть вчинити діяння, передбачені ст. 223-2, у випадках, коли відповідна юридична особа є реєстратором, зберігачем цінних паперів, депозитарієм і відповідно веде реєстр або здійснює депозитарний облік. Службові особи та працівники інших учасників фондового ринку зазвичай не є суб'єктами даного злочину, проте якщо злочин вчинений в результаті домовленості між службовими особами реєстроутримувача (зберігача, депозитарію) та працівниками іншого учасника фондового ринку (наприклад, в разі видання ними реєстроутримувачеві недостовірних документів про здійснення певної операції з цінними паперами, на основі яких до системи реєстру вносяться недостовірні зміни), останні можуть бути визнані організаторами, підбурювачами або пособниками злочину» [10, с. 686–687].

Аналіз існуючих поглядів на суб'єкт злочину, передбаченого ст. 223-2 КК України, дозволяє нам виокремити позитивні судження стосовно суб'єкта цього злочину: 1) що суб'єкт цього злочину спеціальний, а саме: службові особи емітента цінних паперів або професійного учасника фондового ринку; 2) ці службові особи уповноважені вносити зміни до системи реєстру депозитарного обліку; 3) службові особи емітента можуть бути виконавцями цього злочину у випадках, коли емітент є реєстроутримувачем, тобто самостійно веде реєстр власників іменних цінних паперів; 4) службові особи професійного учасника цінних паперів можуть вчинити діяння, передбачені ст. 223-2, у випадках, коли відповідна юридична особа є реєстратором, зберігачем цінних паперів, депозитарієм і відповідно веде реєстр або здійснює депозитарний облік; 5) службові особи та працівники інших професійних учасників фондового ринку зазвичай не є суб'єктами даного злочину, проте якщо злочин вчинений у результаті домовленості між службовими особами реєстроутримувача (зберігача, депозитарію) та працівниками іншого учасника фондового ринку (наприклад, у разі видання ними реєстроутримувачеві недостовірних документів про здійснення певної операції з цінними паперами, на основі яких до системи реєстру вносяться недостовірні зміни), останні можуть бути визнані організаторами, підбурювачами або пособниками цього злочину.

Аналіз існуючих точок зору на суб'єкт цього злочину, їх позитивні положення та з'ясування приписів чинного регулюючого та кримінального законодавства створили умови для формулювання наступного визначення суб'єкта злочину передбаченого ст. 223-2 КК України: «Суб'єкт злочину порушення порядку ведення реєстру власників іменних цінних паперів є фізичні осудні службові особи емітента цінних паперів або професійного учасника фондового ринку (громадяни України, особи без громадянства, громадяни іноземної держави), що уповноважені вносити зміни до системи реєстру власників іменних цінних паперів або до системи депозитарного обліку, забезпечувати: належне існування зазначених систем реєстру; документів реєстру, які забороняється знищувати; мають повноваження знищувати документи за згодою ліквідаційної комісії (у разі ліквідації емітента); зобов'язані вести облікові журнали системи реєстру з дотриманням вимог, установлених ДКЦПФР; дотримуватися належного порядку передачі реєстру від одного реєстроутримувача до іншого, яким до моменту вчинення злочину виповнився вік кримінальної відповідальності. Службові особи: емітента можуть бути виконавцями цього злочину у випадках, коли емітент є реєстроутримувачем; професійного учасника цінних паперів можуть бути суб'єктами цього злочину, у випадках коли відповідна юридична особа є реєстратором, зберігачем іменних цінних паперів, депозитарієм і відповідно веде реєстр або здійснює депозитарний облік».

Суб'єкт злочину виготовлення, збут і використання підроблених недержавних цінних паперів (ст. 224 КК України). Стосовно суб'єкта злочину, передбаченого ст. 224 КК України, пропонуються такі судження: 1) О.В. Працюк, В.В. Черней заявляють, що суб'єкт цього злочину – загальний, тобто фізична осудна особа, яка досягла 16-річного віку [4, с. 516]; 2) А.М. Рішелюк упевнений, що суб'єкт цього злочину загальний [10, с. 689]; 3) В.Я. Тацій, В.М. Киричко,

О.І. Перепелиця стверджують, що суб'єкт цього злочину є «будь-яка особа, що досягла 16-річного віку. Учинення службовою особою передбачених ст. 224 КК дій із використанням влади чи службового становища або з перевищенням влади чи службових повноважень за наявності підстав може потребувати додаткової кваліфікації за статтями 364, 364-1, 365 або 365-1» [12, с. 361].

Аналіз перерахованих поглядів на суб'єкт злочину, передбаченого ст. 224 КК України, надає можливість виокремити позитивні положення, необхідні для належного з'ясування суб'єкта цього злочину: 1) що суб'єкт цього злочину – загальний; 2) що це фізична осудна особа, яка досягла 16-річного віку; 3) що суб'єкт цього злочину будь-яка особа, яка досягла 16-річного віку.

На підставі проведеного аналізу існуючих точок зору, існуючого законодавства можна запропонувати таке визначення суб'єкта злочину, передбаченого ст. 224 КК України: «Суб'єктом злочину виготовлення, збут і використання підроблених недержавних цінних паперів, є фізична осудна особа, приватна або неслужбова особа (громадянин України, особа без громадянства, громадянин іноземної держави), якій до моменту вчинення злочину виповнилося 16 років. Учинення цього злочину службовою особою із використанням влади чи службового становища або з перевищенням влади чи службових повноважень за наявності підстав може потребувати додаткової кваліфікації за статтями 364, 364-1, 365 або 365-1».

Суб'єкт злочину умисне введення в обіг на ринку України (випуск на ринок України) небезпечної продукції (ст. 227 КК України). Стосовно суб'єкта цього злочину існують такі судження: 1) О.І. Перепелиця, В.М. Киричко, В.Я. Тацій упевнені, що «суб'єктом цього злочину може бути особа, на яку покладено обов'язок забезпечення відповідності продукції, що вводиться в обіг, встановленим нормативно-правовим актом вимогам безпечності. Зокрема, це може бути як службова особа чи інший працівник суб'єкта господарської діяльності, який є виробником продукції, представником виготовлювача продукції в Україні чи імпортером продукції, так і підприємець, який здійснює таку діяльність.

Якщо в наслідок введення в обіг небезпечної продукції і подальшого її використання було заподіяно шкоду здоров'ю споживача чи його смерть, або завдано матеріальну шкоду у вигляді умисного або необережного знищення чи пошкодження чужого майна, то вчинене слід кваліфікувати за правилами сукупності злочинів: за ст. 227 КК України і як умисний чи необережний злочин проти життя чи здоров'я особи або проти власності. Збут незаконно виготовлених з недоброякісної сировини (матеріалів) алкогольних напоїв, тютюнових виробів або інших підакцизних товарів, якщо це спричинило отруєння людей або інші тяжкі наслідки, тягне відповідальність за ч. 3 ст. 204 КК» [2, с. 262]; 2) О.В. Працюк, В.В. Черней, стверджують, що суб'єктом цього злочину «може бути: працівник підприємства, установи, організації, що виробляють продукцію чи товари, який відповідає за дотримання (перевірку) якості, комплектності, відповідальності стандартам продукції, що випускається підприємством на товарний ринок, або за її реалізацію; працівники (у тому числі службові особи) торговельних організацій, які реалізують недоброякісну продук-

цію чи товари, які виробляють або реалізують певну продукцію чи товари» [4, с. 517–518]; 3) А.М. Рішелюк наполягає на тому, що «суб'єктом цього злочину може бути керівник підприємства, установи, організації, що виробляють або імпортують певну продукцію, а також працівник, який відповідає за дотримання вимог щодо безпечності продукції, що випускаються підприємством. Індивідуальний підприємець або працівник юридичної особи, яка здійснює випуск продукції, можуть стати співучасниками цього злочину, якщо вони за дорученням виробника здійснювати випуск переданої їм продукції знаючи про те, що ця продукція є небезпечною. Суб'єктами цього злочину можуть бути й індивідуальні підприємці» [10, с. 692].

Аналіз перерахованих нами точок зору дає змогу виокремити такі позитивні положення; 1) що суб'єктом цього злочину може бути особа, на яку покладено обов'язок забезпечення відповідності продукції, що вводиться в обіг, встановленим нормативно-правовими актом вимоги безпечності, а саме: за дотримання (перевірку) якості, комплектності, відповідності стандартам технічним умовам, технічному регламенту продукції, що випускається; 2) таким суб'єктом може бути керівник підприємства, установи, організації, що виробляють або імпортують певну продукцію та вводять її в обіг на ринку України, а також працівник, який відповідає за дотримання вимог безпечності продукції, що випускається підприємством, так і підприємець, який здійснює таку діяльність.

На підстав викладеного вище та аналізу чинного законодавства можна запропонувати таке визначення суб'єкта злочину, передбаченого ст. 227 КК України: «Суб'єктом цього злочину може бути фізична осудна особа, на яку покладено обов'язок забезпечення відповідності продукції, що вводиться в обіг, встановленим нормативно-правовими актом вимоги безпечності (за дотримання якості, комплектності, відповідності стандартам, технічним умовам, технічному регламенту продукції, що випускається). Це може бути як службова особа, так і інший працівник підприємства, установи, організації, що виробляють або імпортують певну продукцію та вводять її в обіг на ринку України, та індивідуальний підприємець, який здійснює таку діяльність».

Суб'єкт злочину незаконне використання знака для товарів і послуг, фірмового найменування, кваліфікованого зазначення походження товару (ст. 229 КК України). Існують такі погляди на суб'єкт цього злочину: 1) О.І. Перепелиця, В.М. Киричко, В.Я. Тацій заявляють, що суб'єкт цього злочину – особа, яка досягла 16-річного віку, а за ч. 3 за ознакою «дії, передбачені частинами першою або другою цієї статті, вчиненні службовою особою з використанням службового становища» таким суб'єктом є службова особа» [2, с. 241; 4, с. 520]; 2) О.О. Дудоров стверджує, що суб'єкт цього злочину – загальний [3, с. 698].

Аналіз існуючих точок зору на суб'єкт злочину, передбаченого ст. 229 КК, та чинного законодавства дає нам підстави сформулювати власне визначення суб'єкта цього злочину: «Суб'єктом злочину, передбаченого частинами 1, 2 та 3 (за винятком ознаки «дії, передбачені частинами першою або другою цієї статті, вчиненні службовою особою з використанням службового становища») ст. 229 КК України, є фізична осудна, приватна або неслужбова

особа (громадянин України, особа без громадянства, громадянин іноземної держави), якій до моменту вчинення злочину виповнилося 16 років, а згідно з ознакою ч. 3 цієї статті «дії, передбачені частинами першою або другою цієї статті, вчинені службовою особою з використанням службового становища» таким суб'єктом цього злочину є службова особа».

Суб'єкт злочину незаконне збирання з метою використання відомостей, що становлять комерційну або банківську таємницю (ст. 231 КК України). Щодо суб'єкта цього злочину існують такі погляди: 1) О.О. Дудоров запевняє, що суб'єкт цього злочину – загальний [13, с. 288]; 2) О.В. Працюк, В.В. Черней, І.О. Перепелиця, В.М. Киричко, В.Я. Тацій, П.П. Андрушко стверджують, що суб'єктом цього злочину є особа, яка досягла 16-річного віку [4, с. 378; 2, с. 244; 14, с. 512].

Аналіз існуючих точок зору надає нам можливість запропонувати власне визначення суб'єкта злочину, передбаченого ст. 231 КК України: «Суб'єктом злочину незаконне збирання з метою використання відомостей, що становлять комерційну або банківську таємницю, є фізична осудна, приватна, неслужбова особа (громадянин України, особа без громадянства, громадянин іноземної держави), якій до моменту вчинення злочину виповнилося 16 років».

Суб'єкт злочину розголошення комерційної або банківської таємниці (ст. 232 КК України). Стосовно суб'єкта злочину, передбаченого ст. 232 КК України, пропонуються такі судження: 1) В.Я. Тацій, В.М. Киричко, І.О. Перепелиця, стверджують, що суб'єкт цього злочину є «особа, яка досягла 16-річного віку, і якій комерційна або банківська таємниця стала відомою у зв'язку з професійною або службовою діяльністю. Це означає, що зазначені відомості були ввірені особі або до них вона мала доступ при виконанні професійних чи службових обов'язків і у зв'язку з цим на неї покладалася обов'язок не розголошувати відомості стороннім особам. Це можуть бути як звичайні працівники чи службові особи банків чи інших господарських організацій, так і інші особи, що здійснювали професійну чи службову діяльність, наприклад, нотаріуси, аудиторів, працівники прокуратури, досудового слідства, податкових органів, суду (навіть коли вони звільнилися з роботи чи служби)» [12, с. 380]; 2) О.В. Працюк, В.В. Черней упевнені, що «суб'єкт цього злочину – спеціальний, а саме особа, якій комерційна або банківська таємниця відома у зв'язку з професійною або службовою діяльністю. Крім працівників і засновників суб'єктів господарювання суб'єктом злочину можуть визнаватися працівники банківських установ, нотаріуси, особи які виконують на даному підприємстві чи в його інтересах свої професійні обов'язки (аудитор, адвокат, представник органів із сертифікації продукції), працівники податкових і правоохоронних органів, які мають доступ до комерційної чи банківської таємниці у зв'язку з виконанням службових обов'язків» [4, с. 523]; 3) А.М. Рішелюк заявляє, що суб'єктом цього злочину може бути особа: 1) якій відповідна таємниця стала відома внаслідок особливих взаємовідносин з власником таємниці (наприклад, член спостережної ради, інша посадова особа господарського товариства, яка не є його працівником, співвласник відповідної юридичної особи тощо); 2) яка є працівником юридичної особи чи індивідуального під-

приємця – власника таємниці; 3) яка є службовою особою органу державної влади (зокрема слідчим, прокурором, суддею) і отримала відповідні відомості на підставі закону під час виконання своїх службових обов'язків [10, с. 703].

Аналіз існуючих точок зору відносно суб'єкта злочину, передбаченого ст. 232 КК України, дозволяє зупинитися на таких позитивних положеннях: 1) що суб'єктом цього злочину може бути особа, якій комерційна або банківська таємниця стала відомою у зв'язку з професійною або службовою діяльністю; 2) зазначені відомості були ввірені особі або до них така особа мала доступ при виконанні професійних чи службових обов'язків; 3) до таких осіб можуть відноситися: працівники і засновники суб'єктів господарювання; працівники банківських установ, нотаріуси, особи, які виконують на даному підприємстві чи в його інтересах свої професійні обов'язки (наприклад, аудитор, адвокат, представник органів із сертифікації продукції), працівники податкових правоохоронних органів, та суду, які мають доступ до комерційної та банківської таємниці у зв'язку з виконанням службових обов'язків.

На підставі викладеного вище та аналізу чинного законодавства можна запропонувати таке визначення суб'єкта злочину, передбаченого ст. 232 КК України: «Суб'єктом злочину розголошення комерційної або банківської таємниці може бути фізична осудна особа (громадянин України, особа без громадянства, громадянин іноземної держави), якій відповідна таємниця стала відома у зв'язку з професійною чи службовою діяльністю, а саме: 1) якій така таємниця стала відомою внаслідок її особливих взаємовідносин з власником таємниці (наприклад, член спостережної ради, інша посадова особа господарського товариства, яка не є його працівником, співвласник відповідної юридичної особи тощо); 2) яка є працівником юридичної особи чи індивідуального підприємця – власника таємниці (це звичайні працівники чи службові особи банків чи інших господарських організацій); 3) яка є службовою особою органу державної влади (наприклад, слідчий, прокурор, працівник ДФС, суду, працівник СБУ), які мають доступ до комерційної або банківської таємниці у зв'язку з виконання службових обов'язків; 4) яким стали такі відомості відомі у зв'язку з їх професійною діяльністю (наприклад, нотаріуси, адвокати, аудитори), яким до вчинення злочину виповнився вік кримінальної відповідальності».

Суб'єкт злочину незаконне використання інсайдерської інформації (ст. 232-1 КК України). Стосовно суб'єкта злочину, передбаченого ст. 232-1 КК України, існують такі погляди: 1) О.І. Перепелиця, В.М. Киричко, В.Я. Тацій заявляють, що суб'єктом цього злочину «може бути особа, яка досягла 16-річного віку і вказана у переліку суб'єктів цього злочину, наведеному в примітці до цієї статті. Зокрема, це: 1) посадові особи емітента, у тому числі ті, які були посадовими особами емітента на момент ознайомлення з інсайдерською інформацією; 2) особи, які мають доступ до інсайдерської інформації у зв'язку з виконанням ними трудових (службових) обов'язків або договірних зобов'язань незалежно від відносин з емітентом, у тому числі співробітники професійних учасників фондового ринку; 3) державні службовці, яким відома інсайдерська інформація внаслідок виконанням ними посадових (службових)

обов'язків; 4) особи, які ознайомилися з інсайдерською інформацією неправомірним шляхом; 5) аудитор, нотаріуси, експерти, оцінювачі, арбітражні керуючі або інші особи, які виконують надані законом публічні повноваження» [4, с. 258–259]; 2) А.М. Рішелюк стверджує, що відповідно до п. 3 примітки до статті «суб'єктами злочину можуть бути посадові особи емітента, у т.ч. ті, які були посадовими особами емітента на момент ознайомлення з інсайдерською інформацією; особи, які мають доступ до інсайдерської інформації у зв'язку з виконанням ними трудових (службових) обов'язків або договірних зобов'язань незалежно від відносин з емітентом, у тому числі співробітники професійних учасників фондового ринку; державні службовці, яким інсайдерська інформація відома, внаслідок виконання ними посадових (службових) обов'язків; особи, які ознайомилися з інсайдерською інформацією неправомірним шляхом; 5) аудитор, нотаріуси, експерти, оцінювачі, арбітражні керуючі або інші особи, які виконують надані законом публічні повноваження. Аналіз переліку свідчить, що фактично суб'єктом цього злочину може бути будь-яка особа, якій відома інсайдерська інформація від її відносин з емітентом цінних паперів або від того, яким чином відповідна інформація стала відома особі» [10, с. 706].

На наше переконання, аналіз точок зору, які передають повністю зміст п. 3 примітки до ст. 232-1 КК України, стосовно суб'єкта цього злочину, тобто його законодавче визначення, дає змогу стверджувати, що таке тлумачення потрібно повністю сприйняти, доповнивши словами «які досягли віку кримінальної відповідальності».

Суб'єкт злочину приховання інформації про діяльність емітента (ст. 232-2 КК України). Стосовно суб'єкта злочину, передбаченого ст. 232-2 КК України, існують такі судження; 1) О.І. Перепелиця, В.М. Киричко, В.Я. Тацій стверджують, що суб'єктом цього злочину є службова особа емітента, яка досягла 16-річного віку [2, с. 260]. 2) А.М. Рішелюк впевнений, що суб'єктом цього злочину «є службова особа юридичної особи – емітента цінних паперів. На практиці суб'єктами цього злочину найчастіше є службові особи, до обов'язків яких належить забезпечення виконання вимог закону щодо надання інформації інвесторам. Водночас будь-яка службова особа емітента, яка своїми діями чи розпорядженням перешкодила емітенту одержати законно запитувану ним інформацію, має визнаватись суб'єктом цього злочину».

Варто зазначити, що ці дві точки зору не суперечать одна одній, проте наведені визначення потребують уточнення. Це можливо зробити за допомогою визначення суб'єкта злочину, передбаченого ст. 232-2 КК України: «Суб'єктом злочину приховування інформації про діяльність емітента є фізична осудна, службова особа емітента (громадянин України, особа без громадянства, громадянин іноземної держави), на яку покладено обов'язок надавати інвестору в цінні папери (у тому числі акціонеру) на його письмовий запит інформацію про діяльність емітента в межах, передбачених законом, в тому числі достовірну інформацію про заподіяну інвестору в цінні папери (у тому числі акціонеру) матеріальну шкоду, якій до моменту вчинення злочину виповнився вік кримінальної відповідальності».

Суб'єкт злочину незаконна приватизація державного, комунального майна (ст. 233 КК України). Щодо суб'єкта злочину існують такі погляди: 1) О.В. Працюк, В.В. Черней упевнені, що «суб'єктом цього злочину є фізична осудна особа, яка досягла 16-річного віку, і бере безпосередню участь у приватизації державного чи комунального майна (зокрема, працівники державних органів приватизації та місцевого самоврядування, голови та члени комісій з приватизації об'єктів, тендерних комісій, службові особи підприємств, які підлягають приватизації, фізичні та службові особи, засновники та власники юридичних осіб – покупців державного чи комунального майна).

Дії експерта, який за попередньою домовленістю із суб'єктами приватизації сприяв зниженню вартості об'єкта приватизації, слід кваліфікувати за ч. 5 ст. 27, ст. 233 КК як пособництво незаконній приватизації державного або комунального майна, а за наявності до цього підстав – також за стст. 358 чи 366 КК. Таким самим чином потрібно кваліфікувати відповідні зловживання голів і членів інвентаризаційних комісій та комісій, створених для визначення частки держави в статутному фонді підприємств у порядку їх передприватизаційної підготовки» [4, с. 528]; 2) О.О. Дудоров схиляється до того, що «суб'єктом цього злочину є осудна особа, яка досягла 16-річного віку, і бере безпосередню участь у приватизації державного чи комунального майна. За ст. 233 можуть кваліфікуватися, зокрема, діяння працівників державних органів приватизації та органів місцевого самоврядування, голів та членів комісій з приватизації об'єктів, тендерних комісій, службових осіб (у першу чергу керівників і головних бухгалтерів) підприємств, які підлягають приватизації, фізичних осіб та службових осіб, осіб – покупців державного чи комунального майна. Суб'єктом злочину можуть визнаватися також працівники тих юридичних осіб, які на підставі угод, укладених з державними органами приватизації, здійснюють продаж державного майна, у т. ч. у формі проведення аукціонів.

Дії голів та членів інвентаризаційних комісій, комісій, створюваних для визначення частки держави в статутному фонді підприємств у порядку їх перед приватизаційної підготовки, які за попередньою домовленістю із суб'єктами приватизації сприяли заниженню вартості об'єкта приватизації, слід кваліфікувати за ч. 5 ст. 27, ст. 233 КК як пособництво незаконній приватизації державного або комунального майна, а за наявності до цього підстав – також за стст. 358 чи 366 КК...» [3, с. 716]; 3) О.І. Перепелиця, В.М. Киричко, В.Я. Тацій упевнені, що суб'єктом цього злочину може виступати особа, яка досягла 16-річного віку і в конкретному випадку бере участь у приватизації державного чи комунального майна як суб'єкт приватизації, тобто особа, яка здійснює відчуження такого майна або виступає його покупцем, або є посередником у процесі приватизації (це може бути як службова, так і фізична особа) [2, с. 264].

Аналіз існуючих точок зору надає нам можливість виокремити з них такі позитивні судження: 1) що суб'єктом цього злочину є фізична осудна особа, яка в конкретному випадку бере безпосередню участь у приватизації або купівлі державного чи комунального майна (тобто особа, яка здійснює відчуження такого майна або виступає його покупцем, або є посередником у про-

цесі приватизації); 2) такими суб'єктами можуть бути як службові особи державних органів, так і органів місцевого самоврядування, зокрема, голови та члени комісій з приватизації об'єктів, тендерних комісій; 3) також суб'єктами цього злочину можуть бути: службові особи підприємств, що підлягають приватизації (у першу чергу керівники і головні бухгалтери), службові особи, засновники та власники юридичних осіб – покупців державного чи комунального майна; 4) суб'єктами також можуть бути працівники тих юридичних осіб, які на підставі угод, укладених з державними органами приватизації, здійснюють продаж державного майна, у т. ч. проведення аукціонів.

На підставі аналізу існуючих точок зору стосовно об'єкта цього злочину та чинного законодавства можна запропонувати таке визначення суб'єкта злочину, передбаченого ст. 233 КК України: «Суб'єктом злочину незаконна приватизація державного, комунального майна може бути: 1) фізична осудна особа, яка в конкретному випадку бере безпосередню участь у приватизації або купівлі державного чи комунального майна (тобто особа, яка здійснює відчуження такого майна або виступає його покупцем, або є посередником у процесі приватизації таких об'єктів); 2) як службові особи державних органів, так і органів місцевого самоврядування (наприклад, працівники державних органів приватизації та місцевого самоврядування, зокрема, голови та члени комісій з приватизації об'єктів, тендерних комісій); 3) службові особи підприємств, що підлягають приватизації (насамперед керівники і головні бухгалтери), службові особи, засновники та власники юридичних осіб – покупців державного чи комунального майна; 4) працівники тих юридичних осіб, які на підставі угод, укладених з державними органами приватизації, здійснюють продаж державного майна, у т. ч. у формі проведення аукціонів, враховуючи те, що всім названим вище особам виповнився вік кримінальної відповідальності».

Певною мірою питання визначення суб'єктів подібних злочинів на законодавчому рівні знайшло вирішення у законодавстві деяких зарубіжних держав (КК Республіки Польща [15], КК Республіки Болгарія [16], КК Швеції [17], КК Японії [18], КК Норвегії [19]).

Висновки. Отже, 1) дослідження, проведене нами, свідчить про те, що автори публікацій мають суттєві розбіжності у розумінні суб'єктів злочинів, передбачених статтями 221-1, 213, 216, 218-1, 219, 220-1, 220-2, 222, 222-1, 223-1, 223-2, 224, 227, 229, 231, 232, 232-1, 232-2, 233 КК України; 2) деякі автори допускають помилки у перерахування (класифікації) суб'єктів злочинів, називаючи такими: фізичні особи або службові особи, замість такої класифікації, як: приватні, неслужбові або службові особи; 3) іноді автори у своїх публікаціях обмежуються визначенням суб'єкта таким терміном, як «суб'єкт цього злочину загальний» без роз'яснення такого висловлювання; 4) все це зумовило необхідність сформулювати визначення суб'єктів злочину, передбачених перерахованими статтями.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Конституція України // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141.

2. *Перепелиця О.І., Киричко В.М., Тацій В.Я.* Злочини у сфері господарської діяльності / О.І. Перепелиця, В.М. Киричко, В.Я. Тацій // Кримінальне право України. Особлива частина: підручник / Ю.В. Баулін, В.І. Борисов, В.І. Тютюгін та ін.; за ред. проф. В.Я. Тація, В.І. Борисова, В.І. Тютюгіна. – 5-те вид. переробл. і допов. – Х.: Право, 2015. – С. 201–265.

3. *Дудоров О.О.* Злочини в сфері господарської діяльності / О.О. Дудоров // Кримінальне право України. Особлива частина: підручник (Ю.В. Александров, О.О. Дудоров, В.А. Клименко та ін.); за ред. М. І. Мельника, В.А. Клименка. – К.: Атіка, 2008. – С. 214–300.

4. *Працюк О.В., Черней В.В.* Злочини у сфері господарської діяльності / О.В. Працюк, В.В. Черней // Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України. / Д.С. Азаров, В.К. Грицюк, А.В. Савченко [та ін.]; за заг. ред. О.М. Джужі, А.В. Савченка, В.В. Чернея. – К.: Юрінком Інтер, 2016. – С. 453–528.

5. *Андрушко П.П.* Злочини в сфері господарської діяльності / П.П. Андрушко // Науково-практичний коментар до Кримінального кодексу України; за станом законодавства і постанов Пленуму Верховного Суду України на 1 грудня 2001 р. / За ред. С.С. Яценка. – К.: А.С.К., 2002. – С. 395–520.

6. Про розповсюдження примірників аудіовізуальних творів, фонограм, відеограм, комп'ютерних програм, баз даних : Закон України від 23 березня 2000 року № 1587-III (у редакції Закону України від 10 липня 2001 року № 1098-IV) // Відомості Верховної Ради України. – 2000. – №24. – Ст. 183.

7. Про ліцензування видів господарської діяльності: Закон України від 02.03.2015 № 222-VIII // Відомості Верховної Ради України від 5.06.2015 – 2015. – № 23. – Ст. 158.

8. Про внесення змін до деяких постанов Кабінету Міністрів України: Постанова Кабінету Міністрів України від 24 березня 2004 року № 369 // Офіційний вісник України від 09.04.2004. – №12, том. 1 – Ст. 741.

9. Про внесення змін до постанов Кабінету Міністрів України з питань захисту документів і товарів голографічними захисними елементами та визнання такими, що втратили чинність, деяких постанов Кабінету Міністрів України : Постанова Кабінету Міністрів України від 9 лютого 2011 року № 86 // Офіційний вісник України від 18.02.2011. – №10. – Ст. 741.

10. *Рішелюк А.М.* Коментар до ст. 219 КК України / А.М. Рішелюк // Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України; за ред. М.І. Мельника, М.І. Хавронюка. – 9-те вид. переробл. та допов.; – К.: Юридична думка, 2012. – С. 664–666.

11. Про систему гарантування вкладів фізичних осіб : Закон України від 23 лютого 2013 року № 4452 -VI (у редакції Закону України від 10 липня 2013 року № 1098-IV) // Відомості Верховної Ради України. – 2016. – № 2. – Ст.17.

12. *Тацій В.Я., Киричко В.М., Перепелиця О.І.* Коментар до стст. 199–201, 203-1–206, 209, 213, 216, 219, 222, 222-1, 223-1–224, 227, 229, 231–232-2 КК України / В.Я. Тацій, В.М. Киричко, О.І. Перепелиця // Кримінальний кодекс України. Науково-практичний коментар : у 2 т. Т.2.: Особлива частина / Ю.В. Баулін, В.І. Борисов, В.І. Тютюгін та ін.; за заг. ред. проф. В.Я. Тація, В.П. Пшонки, В.І. Борисова, В.І. Тютюгіна. – 5-те вид. переробл. і допов. – Х.: Право, 2013. – С. 236–389.

13. *Дудоров О.О.* Злочини в сфері господарської діяльності / О.О. Дудоров // Кримінальне право України. Особлива частина: [підручник] (Ю.В. Александров,

О.О. Дудоров, В.А. Клименко та ін.); за заг. ред. М. І. Мельника, В.А. Клименка. – К. : Атіка, 2008. – С. 214–300.

14. *Андрушко П.П.* Злочини в сфері господарської діяльності / П.П. Андрушко // Науково-практичний коментар до Кримінального кодексу України; за ред. С.С. Яценка. – К.: А.С.К., 2002. – С. 395–520.

15. The Polish Penal Code / edited by candidate of law, assistant professor A I Lukashov, and D j, prof N F Kuznetsova introduction by candidate of law, assistant professor A I Lukashov and candidate of law E A Sarkisova, translated from Polish by D A Barilovitch. – St. Petersburg: "Yuridicheskyy Tsenty Press», 2001. – 234 p.

16. The Bulgarian Penal Code / edited by candidate of Law, assistant professor A.I. Lukashov; introduction by Y.I. Aidarov. – St. Petersburg: "Yuridicheskyy Center – Press", 2001. – 298 p.

17. The Swiss Penal Code / Preface by a member of the Council of Federation the Federal Assembly of the RF. N. Volkov; edited, translated from German, and introduction by Candidate of Law A.V. Serebrennikova. – St. Petersburg: "Yuridicheskyy Center – Press", 2002. – 366 p.

18. THE JAPANESE PENAL CODE / Edited and introduction by Doctor of Law, prof. A.I. Korobeev. – St. Petersburg: "Yuridicheskyy Center – Press", 2002. – 226 p.

19. Criminal Legislation of Norway / Edited and introductory article by Doctor of Law, professor Yn. V. Golik; translated from Norwegian A.V. Zhmenya. – St. Petersburg: "Yuridicheskyy Center – Press", 2002. – 366 p.

REFERENCES

1. Konstytutsiia Ukrainy // Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy. – 1996. – № 30. – St. 141.

2. *Perepelytsia O.I., Kyrychko V.M., Tatsii V.Ya.* Zlochyny u sferi hospodarskoi diialnosti / O.I. Perepelytsia, V.M. Kyrychko, V.Ya. Tatsii // Kryminalne pravo Ukrainy. Osoblyva chastyna: pidruchnyk / Yu.V. Baulin, V.I. Borysov, V.I. Tiutiuhin ta in.; za red. prof. V.Ya. Tatsiia, V.I. Borysova, V.I. Tiutiuhina. – 5-te vyd. pererobl. i dopov. – Kh.: Pravo, 2015. – S. 201–265.

3. *Dudorov O.O.* Zlochyny v sferi hospodarskoi diialnosti / O.O. Dudorov // Kryminalne pravo Ukrainy. Osoblyva chastyna: pidruchnyk (Yu.V. Aleksandrov, O.O. Dudorov, V.A. Klymenko ta in.); za red. M. І. Melnyka, V.A. Klymenka. – К. : Атіка, 2008. – С. 214–300.

4. *Pratsiuk O.V., Cherniei V.V.* Zlochyny u sferi hospodarskoi diialnosti / O.V. Pratsiuk, V.V. Cherniei // Naukovo-praktychnyi komentar Kryminalnoho kodeksu Ukrainy. / D.S. Azarov, V.K. Hryshchuk, A.V. Savchenko [ta in.]; za zah. red. O.M. Dzhuzhi, A.V. Savchenka, V.V. Chernaia. – К. : Yurinkom Inter, 2016. – С. 453–528.

5. *Andrushko P.P.* Zlochyny v sferi hospodarskoi diialnosti / P.P. Andrushko // Naukovo-praktychnyi komentar do Kryminalnoho kodeksu Ukrainy; za stanom zakonodavstva i postanov Plenumu Verkhovnoho Sudu Ukrainy na 1 hrudnia 2001 r. / Za red. S.S. Yatsenka. – К.: А.С.К., 2002. – С. 395–520.

6. Pro rozpovsiudzhennia prymirnykh audiovizualnykh tvoriv, fonohram, videohram, kompiuternykh prohram, baz danykh : Zakon Ukrainy vid 23 bereznia 2000 roku № 1587-III (u redaktsii Zakonu Ukrainy vid 10 lypnia 2001 roku № 1098-IV) // Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy. – 2000. – №24. – St. 183.

7. Pro litsenzuvannia vydiv hospodarskoi diialnosti: Zakon Ukrainy vid 02.03.2015 № 222-VIII // Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy vid 5.06.2015 – 2015. – № 23. – St. 158.

8. Pro vnesennia zmin do deiakykh postanov Kabinetu Ministriv Ukrainy: Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 24 bereznia 2004 roku № 369 // Ofitsiinyi visnyk Ukrainy vid 09.04.2004. – №12, tom. 1 – St. 741.

9. Pro vnesennia zmin do postanov Kabinetu Ministriv Ukrainy z pytan zakhystu dokumentiv i tovariv holohrafichnymy zakhysnymy elementamy ta vyznannia takymy, shcho vtratyly chynnist, deiakykh postanov Kabinetu Ministriv Ukrainy : Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 9 liutoho 2011 roku № 86 // Ofitsiinyi visnyk Ukrainy vid 18.02.2011. – №10. – St. 741.

10. *Risheliuk A.M.* Komentar do st. 219 KK Ukrainy / A.M. Risheliuk // Naukovo-praktychnyi komentar Kryminalnoho kodeksu Ukrainy; za red. M.I. Melnyka, M.I. Khavroniuka. – 9-te vyd. pererobl. ta dopov.; – K.: Yurydychna dumka, 2012. – S. 664–666.

11. Pro systemu harantuvannia vkladiv fizychnykh osib : Zakon Ukrainy vid 23 liutoho 2013 roku № 4452 -VI (u redaktsii Zakonu Ukrainy vid 10 lypnia 2013 roku № 1098-IV) // Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy. – 2016. – № 2. – St. 17.

12. *Tatsii V.Ya., Kyrychko V.M., Perepelytsia O.I.* Komentar do stst. 199–201, 203-1 – 206, 209, 213, 216, 219, 222, 222-1, 223-1–224, 227, 229, 231–232-2 KK Ukrainy / V.Ya. Tatsii, V.M. Kyrychko, O.I. Perepelytsia // Kryminalnyi kodeks Ukrainy. Naukovo-praktychnyi komentar : u 2.t. T.2: Osoblyva chastyna / Yu.V. Baulin, V.I. Borysov, V.I. Tiutiuhin ta in.; za zah. red. prof. V.Ya. Tatsiia, V.P. Pshonky, V.I. Borysova, V.I. Tiutiuhina. – 5-te vyd. pererobl. i dopov. – Kh.: Pravo, 2013. – S. 236–389.

13. *Dudorov O.O.* Zlochyny v sferi hospodarskoi diialnosti / O.O. Dudorov // Kryminalne pravo Ukrainy. Osoblyva chastyna: [pidruchnyk] (Yu.V. Aleksandrov, O.O. Dudorov, V.A. Klymenko ta in.); za zah. red. M. I. Melnyka, V.A. Klymenka. – K. : Atika, 2008. – S. 214–300.

14. *Andrushko P.P.* Zlochyny v sferi hospodarskoi diialnosti / P.P. Andrushko // Naukovo-praktychnyi komentar do Kryminalnoho kodeksu Ukrainy; za red. S.S. Yatsenka. – K.: A.S.K., 2002. – S. 395–520.

15. The Polish Penal Code / edited by candidate of law, assistant professor A 1 Lukashov, and D j, prof N F Kuznetsova introduction by candidate of law, assistant professor A I Lukashov and candidate of law E A Sarkisova, translated from Polish by D A Barilovitch. – St. Petersburg: «Yundichesky Centei Press», 2001.– 234 p.

16. The Bulgarian Penal Code / edited by candidate of Law, assistant professor A.I. Lukashov; introduction by Y.I. Aidarov. – St. Petersburg: «Yuridichesky Center – Press», 2001. – 298 p.

17. The Swiss Penal Code / Preface by a member of the Council of Federation the Federal Assembly of the RF. N. Volkov; edited, translated from German, and introduction by Candidate of Law A.V. Serebrennikova. – St. Petersburg: «Yuridichesky Center – Press», 2002. – 366 p.

18. THE JAPANESE PENAL CODE / Edited and introduction by Doctor of Law, prof. A.I. Korobeev. – St. Petersburg: «Yuridichesky Center – Press», 2002. – 226 p.

19. Criminal Legislation of Norway / Edited and introductory article by Doctor of Law, professor Yn.V. Golik; translated from Norwegian A.V. Zhmenya. – St. Petersburg: “Yuridichesky Center – Press”, 2002. – 366 p.

Харь І.О. Суб'єкт злочинів у сфері господарської діяльності, передбачених статтями 211–212, 212-1, 213, 216, 218-1, 219, 220-1, 220-2, 222, 222-1, 223-1, 223-2, 224, 227, 229, 231–232, 232-1, 232-2, 233 Кримінального кодексу України

У статті досліджуються суб'єкти злочинів у сфері господарської діяльності. Автор з'ясовує теоретичні та прикладні проблеми суб'єкта злочину взагалі і, зокрема, злочинів, передбачених статтями 211–212, 212-1, 213, 216, 218-1, 219, 220-1, 220-2, 222, 222-1, 223-1, 223-2, 224, 227, 229, 231–232, 232-1, 232-2, 233 Кримінального кодексу України, полемізує з існуючими поглядами на ці питання. Крім того, пропонуються авторські визначення суб'єктів злочинів у сфері господарської діяльності, передбачених статтями 211–233 Кримінального кодексу України.

Ключові слова: злочини в сфері господарської діяльності, суб'єкт злочину, загальний суб'єкт, спеціальний суб'єкт злочину, неслужбова особа, приватна особа.

Харь И.А. Субъект преступлений в сфере хозяйственной деятельности, предусмотренных статьями 211–212, 212-1, 213, 216, 218-1, 219, 220-1, 220-2, 222, 222-1, 223-1, 223-2, 224, 227, 229, 231–232, 232-1, 232-2, 233 Уголовного кодекса Украины

В статье исследуются субъекты преступлений в сфере хозяйственной деятельности. Автор выясняет теоретические и прикладные проблемы субъекта преступления вообще и, в частности, преступлений, предусмотренных статьями 211–212, 212-1, 213, 216, 218-1, 219, 220-1, 220-2, 222, 222-1, 223-1, 223-2, 224, 227, 229, 231–232, 232-1, 232-2, 233 Уголовного кодекса Украины, полемизирует с существующими взглядами на эти вопросы. Кроме того, предлагаются авторские определения субъектов преступлений в сфере хозяйственной деятельности, предусмотренных статьями 211–233 Уголовного кодекса Украины.

Ключевые слова: преступления в сфере хозяйственной деятельности, субъект преступления, общий субъект, специальный субъект преступления, неслужебная лицо, частное лицо.

Khar I. Theoretical and Applied Problems of a Subject of Crimes in the Field of Business Activity under Articles 211–212, 212-1, 213, 216, 218-1, 219, 220-1, 220-2, 222, 222-1, 223-1, 223-2, 224, 227, 229, 231–232, 232-1, 232-2, 233 of the Criminal Code of Ukraine

In this article subjects of crimes in the field of business activity are researched. The author investigates theoretical and applied problems of subject of a crime in general and in particular of crimes under articles 211–212, 212-1, 213, 216, 218-1, 219, 220-1, 220-2, 222, 222-1, 223-1, 223-2, 224, 227, 229, 231–232, 232-1, 232-2, 233 of the Criminal Code of Ukraine, carries on polemics on the topic.

Authentic definition of subjects of crimes in the field of business activity under articles 211–233 of the Criminal Code of Ukraine is also suggested.

Key words: Crimes in the Field of Business Activity; Subject of a Crime; General Subject; Specific Subject; Nonpublic Individual; Private Individual

Стаття надійшла до редакції 05.09.2016